

Forbud mot tortur har vært forbudt i Norge siden det ble tatt inn i Grunnloven i 1814.

Grunnlovens § 93

«Kvart menneske har rett til liv. Ingen kan dømmast til døden.

Ingen må utsetjast for tortur eller anna umenneskeleg eller nedverdiggande behandling eller straff.

Ingen skal haldast i slaveri eller tvangsarbeid.

Dei statlege styresmaktene skal verne retten til liv og stri mot tortur, slaveri, tvangsarbeid og andre former for umenneskeleg eller nedverdiggande behandling.»

Senere fastsatt i internasjonale regler.

Internasjonale regler om tortur

[Istanbul-protokollen](#) representerer den internasjonale minstestandarden for å utrede og dokumentere tortur og annen umenneskelig behandling. Istanbul-protokollen gir tre faglige retningslinjer for leger, psykologer og advokater som bruker i Norge som en viktig kilde om tortur.

Disse Artiklene forbyr tortur, grusom, umenneskelig eller nedverdiggande behandling eller straff (CIDT).

1. [Europeiske menneskerettskonvensjonen](#) artikkel 2,3 og 13.
  - Art. 3: Forbud mot tortur Ingen må bli utsatt for tortur eller for umenneskelig eller nedverdiggande behandling eller straff.
2. [FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter](#) artikkel 7.
3. [FNs konvensjon mot tortur](#) artikkel 1 og
4. [FNs torturkonvensjon](#) (1984, artikkel 14) som slår fast torturutsattes rett til «så fullstendig rehabilitering som mulig».
  - Art. 14: Enhver konvensjonspart skal i sitt rettssystem sikre at offeret for en torturhandling får oppreisning og har en rett til rettferdig og rimelig erstatning som kan håndheves, herunder midler for en så fullstendig rehabilitering som mulig.

Retten til frihet fra tortur og CIDT er rettigheter av absolutt karakter og av grunnleggende betydning, og risiko for overtredelse av disse menneskerettighetene ligger i kjernen av det som utgjør forfølgelse etter

1. [FNs menneskerettserklæring](#) artikkel 14 om retten til å søke asyl, og
2. [Flyktningskonvensjonen](#) artikkel 1 A (2).

De artiklene som har et forbud mot retur til forfølgelse, tortur og umenneskelig behandling, det såkalte non refoulement-prinsippet, som er selve grunnsteinen i asylretten, er

1. Flyktningskonvensjonen artikkel 33(1) og
2. Torturkonvensjonen artikkel 3

Det innebærer et vern mot retur til steder og situasjoner der personen kan utsettes for «irreparable harm», og oppstiller et særegent returvern mot tortur og annen grusom og nedverdiggande behandling.

Forbud mot tortur

Det nasjonale og internasjonale regelverket er hovedsakelig basert på forbud mot tortur. I tillegg er dette handlinger som er straffe sanksjonert. Eksempelene finnes i Straffeprosessloven:

- §§ 251, 252 tvang
- §§254,255 frihetsberøvelse,
- §§ 259,260 slaveri,
- §§ 273,274 kroppsskade.

Rehabilitering systemet i Norge for torturutsatte

I Norge skal rehabilitering for torturutsatte ivaretas innenfor det ordinære helsevesenet med ordinære terskler for henvisning til spesialisttjenester og med generelle ordninger for egenandel, frikort og pasienttransport. Det betyr vanligvis at tilbudet starter med fastlegen.

Torturutsatte kan også ha behov for sosial, juridisk og velferdsmessig rehabilitering. Sosiale og økonomiske forhold faller inn under NAV, eventuelt et flyktningkontor eller UDI, avhengig av hvordan kommunen er organisert, og den torturutsattes oppholdsstatus.

Torturofrene og rett til uføretrygd

Torturofre har rett til å motta uføretrygd, men for å få det rett er det nødvendig å dokumentere det fra fastlegen.

- Sak om et torturoffer som mottok uføretrygd i en periode. På et tidspunkt ble regelverket skjerpet og han mistet uføretrygden. Etter bistand fra advokat og spesialist og dokumentasjon av de psykiske skadene, gjenvant han retten til å motta uføretrygd.

Rett til helsehjelp

Rett til helsehjelp følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 2a og §2 b

Alle har rett til øyeblikkelig hjelp etter spesialisthelsetjenestelovens § 3, men annen helsehjelp betinger lovlig opphold.

De "papirløse" og retten til helsehjelp

Selv et torturoffer uten lovlig opphold vil ha begrenset rett til helsehjelp, da den forskrift som regulerer dette ikke gir særlig unntak for torturofre.

- Forskrift om tjenester til personer uten fast opphold 16.12.2011 nr. 1255 Helse- og omsorgsdepartementet

Rett til helsehjelp betyr ikke nødvendigvis kostnadsfri hjelp

Spesialisthelsetjenestelovens § 5 -3 omhandler finansiering av helsetjenester.

Hovedregel er det at den som ikke er medlem av Folketrygden eller er forsikret, må betale selv.

Men et viktig unntak sier:

Hvis pasienten ikke kan betale må sykehuset betale §5-3,2.ledd i.f.